
JAK ZABEZPIECZYĆ BYDŁO MIĘSNE PRZED CHOROZAMI?

Sylwia Walesieniuk

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 200 egz.

Wydanie: I

WSTĘP

O tym, że te choroby są powszechne w hodowlach bydła mięsnego i mlecznego, wie każdy hodowca. Choroby bydła mięsnego potrafią spowodować olbrzymie straty, sięgające nawet 20% wszystkich kosztów chowu. Jak więc skutecznie zabezpieczyć hodowlę opasów przed najczęściej występującymi chorobami, takimi jak BVD MD (wirus biegunki bydła i błon śluzowych), IBR (zakaźne zapalenie nosa i tchawicy), czy BRD (syndrom oddechowy u bydła). Wszyscy hodowcy bydła chcieliby, aby ich krowie stado było zdrowe i produktywne. Niestety nie zawsze można uniknąć schorzeń wśród bydła mięsnego. Podstawowa wiedza z zakresu objawów najczęstszych chorób bydła może pomóc zapobiec dalszemu rozwojowi choroby oraz rozprzestrzenieniu się ogniska na resztę stada. Nie każdy jednak wykonuje badania krwi i zdaje sobie sprawę, z tego, co takiego przyciąga do swojej hodowli wraz z zakupem cielęcia. Nie zawsze istnieje możliwość przewidzenia wszystkich niepożądanych aspektów, jakie mogą pojawić się podczas cyklu produkcyjnego, a wpływ na to mają predyspozycje genetyczne, rasa zwierząt, ich wiek, sposób żywienia czy warunki bytowe.

SZUKANIE OSOBNIKÓW TRWALE ZAKAŻONYCH

Rolnik musi wiedzieć, jak powinien postępować, aby unikać styczności z chorymi zwierzętami i aby jego hodowla opasów była zabezpieczona przed chorobami. Możemy wyróżnić kilka dróg. Jedną z nich jest eliminacja osobników zakażonych. W dużych gospodarstwach są przeprowadzane badania krwi, w mniejszych hodowcy nie zawsze zdają sobie sprawę, że tak właśnie powinno się postępować. Na ich podstawie możemy dokonywać brakowań osobników trwale zakażonych. Zwalczanie wirusa BVD polega na wyszukaniu w stadzie zwierząt trwale zakażonych PI i ich eliminacji. Ważne jest podjęcie tego wysiłku przez hodowców w sytuacji, kiedy badania serologiczne wspomnianych 10% stada wykazały, że zwierzęta miały kontakt z wirusem BVD. Szukanie zwierząt trwale zakażonych wiąże się z pobraniem próbek krwi od całego stada i wysłaniem ich do laboratorium w celu wykrycia antygeny BVD. Koszt tych badań znacząco obniża tzw. pulowanie próbek w laboratorium, czyli łączenie z reguły 20 próbek indywidualnych w jedną próbę zbiorczą, która jest następnie analizowana na obecność antygeny BVD bardzo dokładną metodą RT-PCR. Przyjmuje się, że jeżeli więcej niż 50% próbek krwi uzyskało wynik dodatni (zwierzę miało kontakt z wirusem), to w stadzie prawdopodobnie znajdują się zwierzęta trwale zakażone, oznaczane jako PI. Trwale zakażone mogą być zarówno cielęta, młodziź oraz dorosłe osobniki, zwierzęta te są siewcami wirusa przez całe życie. Ponadto trwale zakażona krowa zawsze rodzi trwale zakażone cielę. Zdrowe cielę czy sztuka dorosła, która miała kontakt z wirusem BVD i przechorowała nie jest trwale zakażona tym patogenem. Takie zwierzęta są siewcami wirusa BVD tylko bardzo krótko, tj. w okresie wiremii, co trwa kilka dni.

ODPOWIEDNI DOBÓR CIELĄT I MATEK CIELĄT

Materiał hodowlany, czyli cielęta, powinien pochodzić od stad wolnych od chorób takich jak BVD MD, IBR i BRD. Cielęta powinny posiadać paszport i kolczyki. W Polsce duża część materiału hodowlanego pochodzi z gospodarstw utrzymujących bydło mleczne, a ono z kolei pochodzi z bardzo wielu źródeł, co zwiększa ryzyko wystąpienia zawleczenia różnych chorób. Cielęta tylko z własnego gospodarstwa to też jest jakaś metoda, ale nie zawsze wpłynie na opłacalność produkcji i szybki rozwój hodowli. Nawet jeśli nie wprowadzamy do swojego gospodarstwa zwierząt z zewnątrz może zdarzyć się przypadek wystąpienia BVD u krowy np. zostać przyniesiony przez inseminatora. Niestety, nie zawsze da się wytworzyć 100-procentową barierę dla drobnoustrojów. Możemy kupić najładniejsze cielęta, które wyglądają na wyrosnięte i w pełni zdrowe. Ale wystarczy, że spadnie odporność siarowa, pojawi się stres, dopiero wychodzą objawy zakażenia. Nie ma co oszczędzać na profilaktyce ale musi być ona mądra i świadoma. Hodowla bydła mięsnego musi być powiększana tylko o zdrowy materiał. Również podczas zakupu jałówek czy wielorodki do naszego stada powinniśmy sprawdzić jej status zdrowotny. Bardzo ważna jest także profilaktyka matek cieląt. Młode trwale zakażają się w łonie matki, jeśli dojdzie do zarażenia do 120 dnia ciąży. Matka może być serologicznie ujemna (tzn. że podczas badań nie wykryte zostaną wirusy), a cielę będzie nosicielem choroby do końca życia. Kiedy zaszczepimy matkę, wytworzymy przeciwciała, które powstrzymają rozwój choroby.

METAFILAKTYKA I PROFILAKTYCZNE SZCZEPIENIA

W Polsce szczepienia bydła nie są obowiązkowe. Decyzja o tego typu profilaktyce w stadzie należy do hodowcy. Warto byłoby jednak zastanowić się nad tym, jakie choroby powodują w naszych stadach największe straty związane z upadkami lub kosztami leczenia, aby skutecznie im przeciwdziałać. Sposobem na to, by nasza hodowla opasów była wolna od chorób, jest metafilaktyka, która polega na zaszczepieniu bydła na najczęściej występujące choroby, zanim jeszcze

ma się pewność czy w ogóle wystąpią. Przeciwnikami tej metody są zwykle hodowcy, którzy nie stosują jakiegokolwiek profilaktyki, bo sądzą, że skoro czegoś nie widać, to znaczy, że tego nie ma. Pamiętajmy zatem, że szczepienia profilaktyczne na BVD, IBR i BRD to skuteczna metoda zabezpieczenia stada.

KWARANTANNA

Dobłą praktyką hodowlaną jest poddawanie zakupionych sztuk bydła okresowej kwarantannie. Kwarantanna ma na celu ochronę stada przyjmującego przed ewentualnym wprowadzeniem groźnych chorób zakaźnych od zwierząt nabytych z zewnątrz. Nie powinno się wpuszczać cielęcia wprost z transportu do cieląt w kojcu. Okres kwarantanny pozwala także zwierzętom zrehabilitować się po stresie związanym z transportem, zaadaptować się do nowych warunków, a jeśli doszło do zakażenia, to objawy staną się widoczne. Izolacja umożliwi także lekarzowi weterynarii inspekcję zwierząt, pobranie próbek krwi do analizy w kierunku określonych chorób oraz szczepienie zwierząt przed wprowadzeniem ich do stada. Powinniśmy traktować nowe cielę jako siewcę drobnoustrojów i potraktować go tak jak gdybyśmy byli pewni, że jest chory.

OGRANICZENIE KONTAKTU Z OSOBAMI SPOZA GOSPODARSTWA I INNYMI ZWIERZĘTAMI

Można zabezpieczyć hodowlę opasów przed chorobami w bardzo prosty sposób. Zapewnić zestaw fartuchów i butów ochronnych dla lekarza weterynarii, zootechnika, doradcy czy inseminatora oraz środek dezynfekcyjny do rąk. Dobłą praktyką aby zapobiec rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych w gospodarstwach stosuje się maty dezynfekcyjne. Kładzie się je przy wejściu,

wyjściu, wjeździe oraz wyjazdach. Rozróżniamy dwa rodzaje mat: maty dezynfekcyjne przejściowe oraz maty dezynfekcyjne przejazdowe. Maty przejściowe służą do odkażania obuwia osób, które odwiedzają gospodarstwo bądź je opuszczają. Natomiast maty przejazdowe pozwalają odkażać koła pojazdów, które wjeżdżają i wyjeżdżają z terenu gospodarstwa. W oborze takie maty powinny znajdować się nie tylko przy drzwiach przez które my wchodzimy ale także przy tych, przez które nasze zwierzęta wychodzą na wybieg. Maty wejściowe powinny być przede wszystkim charakteryzować się: chłonnością, odpornością, brakiem śliskiej powierzchni. Muszą także być wykonane z materiału, który można łatwo zamieść i oczyścić.

ODPOWIEDNIE WARUNKI BYTOWANIA

Odpowiednie warunki są niezbędne dla zdrowia zwierząt pochodzących z gospodarstw posiadających bydło. Każda sztuka bydła, bez względu na system utrzymania musi mieć zapewnioną swobodę ruchów, jak: możliwość swobodnego wstawania, kładzenia się, dostępu do paszy i załatwiania potrzeb fizjologicznych oraz odpowiednie warunki mikroklimatyczne. Bydło utrzymywane w kojcach musi mieć możliwość swobodnego obracania się. Chcąc zadbać o zdrowie krowy, warto zapewnić jej brak stresu, odpowiednią ilość miejsca i możliwość zachowywania się w naturalny sposób. Zapewnienie krowie swobodnego dostępu do paszy i wody oraz możliwości odpoczynku sprzyja naturalnym zachowaniom. Warto podkreślić, że podnoszenie dobrostanu zwierząt, to nie tylko ich lepsza zdrowotność, ale także wzrost efektów produkcyjnych.

PODSUMOWANIE

Bardzo prostym sposobem zabezpieczającym hodowlę opasów przed chorobami jest zakup zestawu fartuchów i butów ochronnych dla lekarza weterynarii, zootechnika, doradcy, inseminatora oraz środka dezynfekcyjnego do rąk. Warto zaznaczyć, że straty wynikające z samego BRD (syndromu oddechowego bydła) szacowane są na kilkadziesiąt mln zł rocznie we wszystkich hodowlach w Polsce. Jeśli dołożymy resztę chorób przyczyniających się do upadków lub długiego leczenia i powodujących straty w stadach, uzbiera się pewnie kilkakrotnie większa tego wartość. Najczęściej schorzenia pojawiają się w związku z niedostateczną lub zupełnym brakiem profilaktyki. Często głównym problemem jest kiepska higiena obiektów inwentarskich, co przekłada się na większą presję chorobotwórczych patogenów.

Na szczególną uwagę zasługują cielęta, które są najbardziej podatne na czynniki chorobotwórcze ze względu na niedostatecznie rozwinięty system odpornościowy.

Adresy Zespołów Doradców:

■ BARTOSZYCE , ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
■ BRANIEWO , ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
■ DZIAŁDOWO , ul. Polna 6/20, tel. (23) 696 19 75
■ ELBLĄG , ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36 • Pastęg, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
■ EŁK , ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
■ GIŻYCKO , ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
■ GOŁDAP , ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
■ IŁAWA , ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73 • Lubawa, ul. Gdańska 26, tel. (89) 645 24 22
■ KĘTRZYN , ul. Powstańców Warszawy 1 (budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
■ LIDZBARK WARMIŃSKI , ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
■ MRĄGOWO , ul. Boh. Warszawy 7A/2
■ NOWE MIASTO LUBAWSKIE , ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
■ NIDZICA , ul. Słowackiego 17, kom. 665 960 367
■ OLECKO , Al. Zwycięstwa 10, tel. 665 910 617
■ OLSZTYN • Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
■ OSTRÓDA , Grabin 17, kom. 665 990 519 • Morąg, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
■ PISZ , ul. Warszawska 5, tel. (87) 423 20 33
■ SZCZYTNO , ul. Józefa Narońskiego 2, kom. 665 892 933
■ WĘGORZEWO , Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

